

HYGIENE MAATREGELEN		
Basis hygiënevoorwaarden/preventieve maatregelen		
Algemeen		
Maak een plan van aanpak van hygiënemaatregelen		
Stel een verantwoordelijke aan voor naleving hygiënemaatregelen		
Hanteer een tracking en tracing systeem		
Stel iemand aan voor het opstellen en beheren van werkinstructies/protocollen		
Stel een contactpersoon aan voor keuringsdienst en/of controlerende instantie(s)		
Zorg voor voldoende inzicht in risico's m.b.t. gewassen die men teelt		
Zorg voor een vroegtijdige ziekteherkenning		
Stel een verantwoordelijke aan voor scouting van ziekten en plagen		
Train medewerkers in controle en scouting (opleidingsplan)		
Stel eventueel een externe adviseur aan die genoemde aandachtspunten (deels) voor zijn rekening neemt		
Maak het vaste personeel en losse krachten attent op symptomen van de verschillende ziektes		
Hang schuurposter ziekten en plagen op		
Geef het vaste personeel en losse krachten toegang tot de beeldenbank ziekten en plagen		
Zorg voor aanwezigheid van naslagwerken met ziektebeelden, beschrijvingen etc.		
Laat alleen die mensen toe op uw perceel en in het gewas die er werkelijk wat te zoeken hebben		
Handen altijd wassen met warm water en zeep bij aankomst op en vertrek van het bedrijf		
Wees alert als bezoekers en werklui van een ander (lelie)bedrijf komen		
Geef bezoekers en werklui dan een schone (weggooi)overall en overschoenen		
1. Aandachtspunten teelt		
Perceelskeuze		
Spreid risico door gewassen te verdelen over meerdere percelen (verschillende partijen op verschillende percelen)		
Teeltgeschiedenis van perceel is bekend en voldoet aan geldende vruchtwisselingseisen		
Perceel aantoonbaar vrij van AM		
Perceel aantoonbaar vrij van <i>Xiphinema diversicaudatum</i>		
Perceel vrij van <i>knolcyperus</i>		
Perceel duinzandgrond met minder dan 10 nematoden per 100 ml grond		
Perceel dekzand met minder dan 100 nematoden per 100 ml grond		
Grondbehandeling tegen <i>Pratylenchus</i> spp. heeft plaatsgevonden		
<i>Trichodorus/Paratrichodorus</i> : onderzocht		
Voorkom zoveel mogelijk contact tussen percelen		
Let op hobby planten, braakliggend terrein		
Plant partijen uitgangsmateriaal niet in omgeving waar infectiedruk hoog is		
2. Aandachtspunten uitgangsmateriaal		
Ontvangen bollen van derden		
Gebruik alleen getoetst uitgangsmateriaal		
Wees extra alert op (onbekende) ziekten en plagen en zet de partijen indien nodig apart		
Registreer aangekocht materiaal ten behoeve van traceerbaarheid		
Zet nieuw plantmateriaal in aparte ruimte totdat alles gecontroleerd en vrijgegeven is		
Eis van de leveranciers ontsmet fust of laat de bollen aanleveren in eenmalig fust		

3. Aandachtspunten inrichting bedrijf		
Algemeen		
Controleer de omgeving van bedrijf/perceel, houd contact met burens etc.		
Scheid logistieke stromen van uitgangsmateriaal en productie		
Maak plan van aanpak met betrekking tot reiniging en/of ontsmetting		
Reinig regelmatig de bedrijfsruimte en alles wat er in staat		
Maak de kantine, de overige bedrijfsruimtes en het erf goed schoon met water met reinigingsmiddel		
Kleedruimtes, douches en toiletten zorgvuldig schoonhouden		
Huisdieren, zoals honden en katten, niet toelaten in de teelt- en bedrijfsruimte		
Maak een werkplanning van benodigde herstelwerkzaamheden aan het einde van de teelt		
Alle toegangsdeuren dienen te allen tijde op slot te zijn		
Materialen en middelen		
Gebruik schoon fust		
Gebruik schoon groeimedium		
Gebruik schoon (giet)water		
Zorg voor scheiding van stromen vuil en schoon materiaal		
Gebruik fust van leveranciers alleen bij het planten. Daarna direct retourneren		
Wees alert op kapotte ruiten in de kas; repareer deze direct		
Voorkom lekkende dakgoten in de kas		
4. Aandachtspunten teeltmaatregelen, teelthandelingen		
Algemeen		
Ontsmet gereedschap, apparatuur, machines bij partij- perceelwisseling		
Zorg voor controle tijdens de teelt (kwaliteit, ziekten)		
Besmette planten al voor de oogst verwijderen		
Voorkom het ontstaan van opslag		
Verwijder ook het onkruid rondom het perceel of de kas		
Toepassen warmwaterbehandeling		
Een actieve bestrijding en beheersing van luizen		
Een actieve bestrijding en beheersing van onkruid		
Verspreiding ziekten		
Signalering dat bezoekers zich dienen te melden bij de bedrijfsleiding vóór het betreden van bedrijf/perceel		
Maak plan van aanpak voor bezoekers		
Beperk bezoek aan kassen en percelen		
Bezoekers hebben alleen toegang op hoofdpad en in spuitpaden		
Vermijd zoveel als mogelijk contact met gewas		
Laat geen huisdieren tussen het gewas lopen		
Houdt het hoofdpad vrij van gewas		
Maak plan van aanpak voor interne routing van mensen		
Regels opstellen voor mensen die werken in zowel productieteelt als in vermeerderingsteelt		
Spuitapparatuur en andere machines goed schoon en ontsmet voorafgaand aan ieder perceel		
Duidelijke afspraken maken met loonbedrijven over het dragen van schone kleding/schoeisel		

Duidelijke afspraken maken met loonbedrijven over reiniging en ontsmetting van machines		
Beperk gewasbeschadiging		
Gebruik éénmalig of ontsmet fust		
Geen hobbyplanten op perceel of in de kas		
<u>Teeltwisseling</u>		
Tijdens laden/ lossen van kisten mogen geen bollen verloren worden of op de grond liggen		
Voor laden van de kisten moeten de transportmiddelen schoon zijn van plantenresten		
Alle te gebruiken (kuub)kisten moeten schoongemaakt en ontsmet zijn		
Bij wisseling van perceel/partij, trekker en wagens schoonmaken en ontsmetten		
Start rooien op perceel bij hoogste klasse		
Werk resterende zachte plantdelen zorgvuldig door de grond		
Al het gewas en gewasresten uit de kas en verwerkingsruimte verwijderen		
Spuit het betonpad en de opstanden schoon met water en een ontsmettingsmiddel		
Spuit de kas een keer van achter naar voren uit met veel water. Gebruik nooit oppervlaktewater		
Werk altijd in één en dezelfde richting bij deze werkzaamheden		
Voorkom het wegwaaien van bladmateriaal en overige plantenresten		
Voer alle gewasresten zo snel mogelijk af		
Op de grond gevallen gewasresten en ook onkruiden van de grond verwijderen		
Na het weghalen van de container het erf schoon spuiten met de hogedrukreiniger met warm water		
Stoom, bij hergebruik, de grond en de teeltkisten		
Neem voldoende tijd voor de teeltwisseling		
5. Aandachtspunten omgaan met zieke planten, uitval, afval		
<u>Verwijderen en afvoeren zieke planten</u>		
Maak systeem van waarnemen/scouten (en maak inzichtelijk wat de resultaten zijn)		
Verantwoord afvoeren, afhankelijk van het probleem bijv. in dichte container of plastic zak		
Ziek plantmateriaal nooit terugbrengen op de percelen die in aanmerking komen voor teelt van lelie		
Plan van aanpak bij calamiteiten		
<u>Q-organismen:</u>		
Bedrijfsleiding is op de hoogte van regelgeving opgesteld door de NVWA en/of keuringsdiensten		
<u>Ontsmetten/Reinigen</u>		
Informeer bij leveranciers welke ontsmettingsmiddelen en/of reinigingsmiddelen effectief/dodend zijn		
Zonder een voorafgaande reiniging is ontsmetten zinloos		
6. Aandachtspunten spoelen en koelen		
<u>Spoelen</u>		
Spoelwater monitoren op ziekten en plagen		
Volgorde partijen van gezond naar verdacht		
<u>Sorteren</u>		
Voor aanvang van nieuwe partij de lijn vrij maken van plantenresten en ontsmetten		

Gezonde partijen worden goed gescheiden gesorteerd van de overige partijen		
Plantenresten worden afgevoerd, naar een plek waar geen contact is met bollen		
Bij vermeerderingmateriaal alleen gebruikte kisten gebruiken als deze zijn ontsmet/gestoomd		
Afvoer/opslag van restmateriaal		
Afvalhoop dient op erf te zijn afgedekt		
Afvoer naar (bij voorkeur 1) perceel waar geen planten (meer) worden geteelt		
Bewaring		
Bollen worden opgeslagen in koelcel, vrij van plantenresten		
Gehuurde cellen voldoen aan de door het bedrijf gestelde eisen voor het bewaren van lelies		
Cellen 1 keer per jaar geheel schoon maken en ontsmetten		
7. Aandachtspunten afleveren partijen		
Gebruik schoon fust		
Bollen worden afgeleverd in laadruimtes, vrij van plantresten		
Bij laden/ lossen mogen geen bollen op de grond liggen, bollen die op de vloer liggen worden weggegooid		
Vloer moet gereinigd worden bij wisseling van partij		
De laadruimte van de vrachtwagen moet vrij zijn van plantenresten		
Vrachtwagens worden waar mogelijk ontsmet		
Ingeleverde kisten worden direct na ontvangst op apart verzamelpunt ontsmet		